

АЛЕКСАНДЪР КАЗАНЦЕВ САМООБЛАДАНИЕ ДОКРАЙ

Превод от руски: Цвета Пеева, 1970

chitanka.info

Събрали се бяхме в клуба и както обикновено си разказвахме особени случаи, когато някой спомена за знаменитото кацане на въздушния гигант „Ту-114“ без предно колело, за което на времето писаха всички вестници. Пилотът извършил чудо. Премествайки товара и пътниците в опашката на самолета, той приземил гиганта на „задни лапи“ с „вирнат нос“. Всички били много разтревожени. Всички, освен пътниците, които не разбрали, че кацат без предно колело. Един дори проспал опасния момент. Стюардесата, както всички признаха, се държала достойно.

— Да — многозначително каза подполковникът от милицията, слаб човек, с хлътнали страни и втречени сиви очи. — Ненапрасно се пожелава на летците не толкова „щастливо пътуване“, колкото „щастливо кацане“. Например един нарушител...

— Хайде сега! Какво общо има нарушителят с... — запротестира един от слушателите, но всички му зашъткаха и помолиха подполковника да продължи.

— В милицията попаднах след демобилизацията — почна той и всички неволно погледнахме няколкото реда орденски лентички. — Работех в Заполярието. Отскоро съм назначен за началник-отделение в КАТ край Москва. Веднъж трябваше да бъда в определен час на Шереметиевското летище. Шосето, което надзиравах, е едно от най-трудните: тясно, на места го разширяваха и в часовете след работно време буквално е задръстено с автомобили. За да излезем по-бързо на ленинградското шосе, качихме се с инспектора на мотоциклета и потеглихме по-рано. Наредихме се в потока от камиони. Изведнъж край нас профуча цистерна с бензин и ни задмина въпреки знака. Инспекторът увеличи скоростта, за да догоним нарушителя. Но това не беше толкова лесно. И защо ли конструкторите допускат камионите да развиват такива скорости?

Помогна ни бариерата за влака. Оставих инспектора с мотоциклета край канавката, приближавам се и със свито сърце поздравявам нарушителя по всички правила, като че ли е някакъв генерал.

Шофьорът подаде глава от кабината, протегна документите си. Но аз бях така ядосан, че дори не го погледнах в лицето. Гледам белите следи от самолета по небето, после хвърлям поглед на снимката в

удостоверението. Веднага скочих в кабината и му казвам: „Карай бързо!“

— Ето кой бил нарушителят! Самият началник от КАТ! — кой знае защо, се зарадва съседът му, който го бе прекъснал.

— Трябва да ви кажа, че личният ми живот протече много неудачно — невъзмутимо продължи подполковникът. — Докато съм бил на фронта, жена ми се „омъжила“ за някакъв си естраден артист. Когато се завърнах в отпуска, дори отидох на представлението му. Цялата история ми беше толкова противна, че веднага се съгласих да се разведем. Имахме си дъщеричка Лада. Кръстил я бях със старославянското име Лада, въпреки протестите на жена ми. Характерът ми по онова време, като си мисля сега, не ще да е бил от най-приятните. След развода ни, детето остана при баба си, моята майка. Това беше добре дошло за бившата ми жена. Тя постоянно пътуваше с новия си мъж. А после... Случи се така, че не им пожелали „щастливо кацане“. Самолетът им се разбил нейде в Сибир, където отивали на гастрол. И детето остана при баба си.

Върнах се от войната. Дъщерята беше пораснала. Не познаваше нито баща си, нито майка си. И не се реших да я взема от баба й. Затова приех да замина в Заполярието. Ето ви я романтиката — с горчицина добави той.

— И попаднах в един град на Далечния Север. Заполярен индустриален център. Многоетажни здания. Асфалт. Светофари дори. Коли, разбира се, имаше по-малко, отколкото на Голямата земя, но съвсем не бяха малко. Възглавих тамошния КАТ. И останах доста години. Появиха се пътища в тундрата. Съответно и нарушителите се увеличиха. Работа имаше много. А виж, личен живот нямах. Единствената ми радост беше, когато отивах в отпуска с Лада. Така се бяхме уговорили с бабата. Прекарвах отпуската си с дъщерята. Всеки път ми беше по-трудно да се разделя с нея. Реших да се върна на Голямата земя. И изведнъж Лада ми пише, че сама идва при мен на Север. Е, мисля си, това се вика обич. За баща си е готова чак на Северния полюс да иде.

Не бях успял още да й подиря работа, и получавам телеграма. Моята Лада лети към мен... като стюардеса.

Ето ти изненада! Пристигам на аеродрума. Началникът беше мой фронтови другар — майор Куценко, здравеняк такъв, същински

Подобни, и мустаците му също като на знаменития борец и сам беше любител-борец. Веднъж на фронта се сборихме с него. За малко не ме смачка, същински мечок, едва се измъкнах. А отгоре на всичко ни караше да му викаме Альос. Альос е име нежно. Аз, разбира се, му виках Александър Фьодорович.

„Закъде летиш?“ — пита ме той.

„За никъде. Посрещам дъщеря си. Пристига с рейсовия самолет Красноярск — Игарка.“

„Добре, добре — избоботи той. — «Ил-14» скоро ще кацне. Върви на пистата. А после ще отпразнуваме пристигането както си му е редът“. — И хитро ме поглежда.

Наложи се да му обясня, че сега почти винаги съм на кормилото — това първо. И второ: дъщеря ми не идва при мен, а минава само пътьом и веднага пак отлита.

„Значи сега честичко ще се виждаме“ — реши Александър Фьодорович и ме поведе към пистата.

Аеродрумът му беше построен по всички правила, с бетонни писти, а не като фронтовите летища.

Виждам, снишава се „Ил-14“. Докосна с колелата бетонната ивица и се приземи на три точки. Класика!

Отначало заслизаха пътниците с куфари, с раници. А после се появи и моята Лада. Такава една стройна, елегантна в новата униформа, същинска регулировчица по берлинските улици! Кепето ѝ леко накривено, светъл кичур коса, сини очи и усмивка. Нищо не краси така жената, както усмивката. Усмивката правеше моята Лада красавица.

Не я оставих да слезе, грабнах я на ръце и я притиснах в обятията си.

Куценко ме потупва по рамото.

„Ей, Зосим Петрович! Ще задушиш нашата стюардеса. Самолетът няма да може да отлети, мечок такъв!“

Запознах ги. Разбира се, не аз, а той беше мечок.

Но моята Лада скоро отлетя. Не успяхме дори да си поговорим. Тъжничко ми стана. Връщам се по шосето и си мисля, не е ли време да се прехвърля на Голямата земя, и бабата вече не я бива!... Само едно ме радваше — утре сутринта самолетът се връщаше от Игарка.

Сутринта потеглих със служебния мотоциклет за аеродрума. Смятах едновременно да инспектирам и шосето. Пристигнах право на летателното поле. Виждам, Куценко е вече там, при цистерната с бензин.

Стоим с него на тревата и се чудим защо тук, в Заполярието, тревата е така сочна и гъста. И цялата като че ли е посипана със синкави капчици. Това са цветя. Лятото е късо и всички растения бързат да наберат сили, пищно да разцъфтят.

„Ех, приятелю Зосим Петрович, днешният ден ще бъде за твоята стюардеса истинска проверка“

„Какво има?“ — питам.

„Здравата ще ги раздруса! — и Куценко посочи ниските облаци. — Въздушните ями са повече, отколкото в тундрата.“

Но Ладиният самолет благополучно преодоля въздушните ями и изскочи от облаците. Насочва се към пистата.

Кой знае защо, се сетих, че не пожелах на Лада „щастливо кацане“. И изведнъж гледам и не вярвам на очите си: под крилата на самолета се подава само един колесник.

Дъхът ми спря. На фронта не минавах за страхливец, но сега... Пот изби по челото ми. Погледнах приятеля си Куценко. И неговото лице мокро, да го изтриеш с кърпа.

Гледам, самолетът кръжи над летището, не се решава да кацне. Пък и как да кацне, когато дори на „задни лапи“ не може да се приземи, а само на една лапа, ако не се смята предното колело.

Дотичва при нас шофьорът на цистерната. Сетих се, че го познавам: бяхме се срещали на шосето. Кара лудо. На няколко пъти ми се е струвало, че нарушава правилника. А като се вгледам отблизо — нищо, всичко е в ред.

„Разрешете да се обърна към вас, другарю майор от милицията.“

Куценко отърча до диспечерската да се свърже по радиото с пилота. Изслушах Ваня, така се казваше шофьорът, и заедно затичахме подир началника на летището.

Но преди да продължа, нека ви разкажа какво се е случило на самолета.

Сред пътниците имало моряци, миньори, геолози, строителни работници и няколко по-особени личности. Преди всичко Сходов Василий Василиевич, знаменит полярник, началник на най-голямата станция, всички го знаете. Слаб, сдържан и непреклонен. После Пузирьов Едуард Ромуалдович, закупчик на ценни кожи, здравеняк, шегаджия, който обича да си похапва и попейва, и то не само плодови сокове. И Зинаида Григориевна, шантава дамичка, която прекарваше всяка година отпуската си в екскурзионни пътувания и донасяше в Заполярието последната мода направо от чужбина. До нея седяла Татьяна Петровна, скромна учителка от интерната, открит наскоро в тундрата. С нея тригодишната ѝ дъщеричка, също Таня, Танечка. И, разбира се, главният герой, тъй да се каже — Игор Олегович Логов, така произнасяше името си. Завършил наскоро авиационния институт в Москва и пътувал за Арктика за удоволствие, като турист. Носеше зелено туристическо яке с цип и на него две значки: за алпинизъм (първи разред) и за парашутизъм с двузначна цифра — според броя на скоковете. Наглед юнак, лице — холивудско, брадичка — модерна, пусната в знак, че е на „поход“. И постоянна белозъба усмивка.

Началникът на летището излезе прав, че днешният ден ще бъде сериозно изпитание за нашата стюардеса. Още щом самолетът излетял от Игарка, почнало друсането. Хората не можели дъх да си поемат, изповръщали си червата. А повечето били летели вече и никога не им ставало лошо. Не като моята Лада. Отгоре на всичко тя трябвало да обслужва пътниците, на тези, които им било лошо, да поднася газирана вода и всякакви там таблетки, да се усмихва. А самата била ни жива, ни мъртва.

По едно време Зинаида Григориевна, дамата-пътешественичка, ѝ казва:

„Извинете, стюардесо. Пребледняла сте като мъртвец. Така беше и на лайнера «Сабена» при принудителното кацане“.

Моята Лада от срам, а може би от възмущение се изчервила. Тогава Зинаида Григориевна, удовлетворена, забелязала:

„Това исках да ви кажа, душичке, сега съм спокойна. Мерси.“

А Логов, алпинистът и парашутистът, гледал с възхищение Лада. Станал от креслото си и отишъл на края на самолета при Лада. Взел китарата си и почнал да пее весели туристически песнички, все на една мелодия. После ѝ прошепва:

„Не обръщайте внимание на тая скука. Аз ще ви науча как да понасяте люлеенето. Специална система за дишане.“

И почнал да ѝ показва как трябва да диша. А моята Лада пак позеленяла. Повдига ѝ се, тъмнее ѝ пред очите.

А той стои с китарата и ѝ препречва пътя.

„А най-добре ще е, когато пристигнем в Красноярск, да духнем нагоре към скалите. Схващате ли? Няколко изкачвания с въже и никакво вече виене на свят. Гарантирам ви. Огън, палатка!“ — и той цъкнал с език.

Моята Лада решително отместила пътника и влязла в пилотската кабина. Върнала се оттам и съобщила:

„Скоро ще кацнем, за да вземем гориво. Желаете ли да се поразтъпчат по пистата или да си починат в бюфета на аерогарата. А сега ви моля да закопчаете коланите.“

И тръгнала между редиците да поднася бонбони.

Логов, играейки си с края на незакопчания колан, я погледнал нежно и отказал да вземе бонбон. Съседът му Едуард Ромуалдович Пузирьов се ухилил.

„Всякакви колекционери има по света. Представете си, аз събирам «за спомен» самолетни бонбони.“

Лада му се усмихнала.

Малката Танечка взела учудена, но с удоволствие бонбонче.

Когато Лада се връщала по прохода, видяла, че от пилотската кабина командирът ѝ прави знак. Минала между пътниците, без да ускорява крачка.

„Слушай, Лада — казал с прегракнал глас пилотът Сушков. Квадратното му лице с трапчинка на брадичката било умислено. — Лоша е работата. Уредът показва: десният колесник е заял. Не знам как ще кацнем. На пътниците нито дума.“

Лада изстинала. В същия момент в кабината надзърнал Логов.

„Моля да ме извините, другарю командир. Без да искам чух, заял е десният ви колесник нали? Случва се.“

„Влезте. Затворете вратата“ — изкомандувал летецът.

Логов затворил добре вратата, и гледайки встрани, казал:

„Аз съм авиационен конструктор. Познавам добре самолетите. Спортист съм. Не се боя от височината. Позволете ми да изляза под крилото и да отстраня повредата.“

Лада с изумление погледнала пътника. Командирът се намръщил. „Разбирате ли какво значи да се работи по време на полет? Това не е «По-2». Представяте ли си какъв вятър ще ви брули? И то без подсигуряване.“

„А защо без? Нямате ли на борда поне един парашут?“

„Имам — измърморил командирът. — Но не мога да го дам за ползуване.“

„Ама аз няма да го използвам! — бързо отвърнал Логов. — Просто ще го взема само за подсигуряване, да работя по-уверено.“

„Ще трябва тогава да наберем височина.“

„Радвам се, че се съгласихте.“

„А какво да кажа на пътниците?“ — попитала Лада, като гледала с възхищение храбреца.

Той ѝ намигнал заговорнически.

„На пътниците съобщете, че сред тях се намери доброволец, който се наема да отстрани повредата. След това ще кацнем нормално“ — сухо казал командирът.

Когато Лада съобщила на пътниците, всички някак притихнали, оклюмали се. Едуард Ромуалдович замислено разгънал бонбона и го пъхнал в устата си, после с обиден вид се настанил по-удобно в креслото.

Василий Василиевич Сходов властно заповядал:

„Всички да седят по местата си. От вашето спокойствие зависи успехът на операцията. Тези, на които мястото им е до прозореца, могат да наблюдават действията на храбреца.“

Учителката Таня изплашено притиснала дъщеричката си. А останалите — моряците, миньорите, геолозите и строителните работници, били хора врели и кипели. Веднага схванали положението.

Само Зинаида Григориевна си глътнала езика. Позеленяла дори повече от моята Лада, когато самолетът пропадал в ямите. Седи, ни жива, ни умряла, в креслото и прави някакви движения с устата, като че ли пие невидима вода.

С една дума, никаква паника.

Логов получил парашута. Надянал го пред очите на всички, напъхал в джобовете инструментите и тръгнал да излезе на крилото.

Лада се навела към илюминатора, гледа. Видяла как човекът лежи проснат на крилото и се държи за въжето. Знаела, че той трябва

да мине през обтекателя на мотора, за да излезе под крилото и да увисне на въжето под колесника. Капаците под крилото се разтворили, за да можел да стигне през тях до колесника. Тя много се учудила, че той не направил дори опит да мине. Нима се е смутил? Може би вятърът от перката не му дава възможност да се придвижи?

После забелязала как ръцете на Логов се разтварят, той пуснал въжето и почнал да се плъзга по крилото с разперени ръце и крака. Вятърът трябва да го е издухал.

И така, без да направи опит да се измъкне под крилото и кой знае защо, без да се закрепи на въжето по алпинистки, той изпълзял от крилото и полетял надолу.

Самолетът се бил издигнал вече доста нависоко и за парашутиста не било опасно. Лада видяла долу бялото петно. Приближавало се към знака за кацане.

Зинаида Григориевна погледнала към Лада, за да разбере по цвета на лицето ѝ как е свършила операцията. Самата нищо не виждала от мястото си.

От срам и гняв моята Лада се била зачервила като божур. Отишла при командира и от негово име съобщила на пътниците:

„Самолетът сега ще се освободи от горивото. В момента на кацането всички да останат по местата си. Командирът се надява, че ще запазите спокойствие и ще се държите добре“.

По това време ние с Куценко бяхме излезли на пистата и наблюдавахме парашута в небето и кръжация самолет. И веднага затичахме към цистерната.

„Нещо почна да ръми“ — подхвърли, тичайки, Куценко, като изтриваше с ръкава лицето си.

„Дъждът е от бензин, Александър Фьодорович“ — отвърна Ваня Доронин, нашият шофьор.

„Да излееш и ти горивото! Веднага! — сепна се началникът на летището. — Да не стане експлозия.“

„Ама защо, Александър Фьодорович! Аз и така ще успея“ — запротестира Доронин, като прескачаше ямите.

„Хайде! Без пререкания! Връзката ще поддържа Зосим Петрович! — изкомандува Куценко. — Ще се подчинявате за всичко на

него.“ — Той дишаше тежко, отвикнал бе да тича бившият борец.

Аз носех походната радиостанция и поизостанах.

Куценко седна до шофьора в цистерната. Ваня отвори крана на горивото. Аз се настаних между цистерната и кабината на шофьора. Понесохме се по ямите на затревеното поле, като оставяхме след себе си силна миризма на бензин.

Стигнахме пред хангара. Там ни чакаха работниците с калъфи и брезенти. Нахвърлихме ги върху цистерната, получи се нещо като възглавници. Куценко остана при хангара. Свързах се по радиото със самолета и заповядах на Ваня: „Карай бързо!“

Трябваше да бъдем в началото на пистата за кацане, точно когато се появеше над нея самолетът.

Закъсняхме. „Ил-14“ с рев прелетя над нас, цистерната не беше набрала скорост и безнадеждно изостана. Видяхме как самолетът пак се издигна и почна да кръжи за ново снишаване.

Следващия път вече имахме известен опит. Оттеглихме се по бетонната писта и спряхме доста далеч от края ѝ. Гледах, вирнал глава, небето и разговарях с пилота. Дрезгавият глас на Сушков беше съвсем спокоен, макар да му предстоеше съвсем необикновено кацане.

Доронин подаде глава от кабината.

„Време е, Зосим Петрович.“

И цистерната зави по тревата, за да излезе на бетонната ивица с пълна скорост. Доронин беше, безспорно, безразсъдно смел. Сега проявяваше напълно качествата си. Препускаше с бясна скорост перпендикулярно на пистата. Струваше ми се, че е невъзможно с тая скорост да завие и да излезе на бетона. Заскърцаха външните гуми. Известно време препускахме само на левите колела — като мотоциклет. Затова пък когато стигнахме началото на пистата, бяхме набрали голяма скорост.

Успяхме така точно да изчислим времето, че стъпихме на пистата в момента, когато самолетът се снишаваше над нас. Видях ясно откренатите капаци под крилото и заялия там колесник. Приближаваше се стремително към нас.

Трябваше с цистерната да заменим повредения колесник.

Доронин караше по края на пистата. Направлявах го с команди, като съобразявах кога точно крилото ще докосне меките калъфи, с които бе покрита цистерната.

Всичко мина добре. Крилото нежно легна върху възглавниците. Започнахме едновременно да намаляваме скоростта. Аз вече нямах думата. Ваня сам най-добре можеше да предугади намеренията на Сушков, скрит от него в пилотската кабина. Те така удивително съгласуваха действията си, сякаш пилотът и шофьорът бяха едно същество. И двамата спряха доста преди края на бетонната писта.

Ваня изскочи от кабината право в обятията ми.

„Юнак излезе — казвам му. — Давам ти дума: ако те заловя на шосето да нарушаваш правилника, веднъж ще ти простя. Разбира се, ако няма катастрофа.“

Той се смее и също ме прегръща.

Дотърча Куценко. А подире му важно се приближава към самолета самоходната стълба, както при най-обикновено кацане, сякаш нищо не се е случило.

„Напразно само изляхме бензина“ — ядосваше се Доронин.

По стълбата заслизаха пътниците: геолозите, миньорите, моряците, строителните работници. Всички запазили присъствие на духа. Заедно с тях и Сходов, както винаги спокоен, сдържан. След него Едуард Ромуалдович, готов пак да се шегува, но още бледен като кожата на полярна лисица. На учителката Таня лицето грее от щастие, а нейната Танечка протяга ръчички към тревата. Зад тях пристъпя разстроена, позеленяла Зинаида Григориевна. А после се показва и моята Лада. Едва дочака да слязат пътниците, хвърли се на шията ми и се разрева. Изтрих сълзите ѝ и я заведох при Ваня Доронин. Запознах ги.

После тръгнахме тримата, а подире ни се влачи появилият се Логов и все мърмори:

„Откъснах се. Представете си, кълна ви се, откъснах се. В Красноярск всичко ще ви обясня.“

Но Лада даже не се обърна.

А аз извърнах глава, за да разгледам по-добре „парашутиста“.

Подполковникът завърши разказа си.

— Та кого все пак сте заловили при прелеза? — запита съседът му.

— Как кого? Разбира се, Ваня Доронин. Препускаше към Шереметиевското летище. Бързаше да посрещне, както и аз, Лада, годеницата си. Тя сега работи на международните рейсове. Затова продължих с него. По пътя му напомних, че „лимитът“ му за нарушения вече е изчерпан. Следващия път може и правата да му отнема, нищо, че ще ми става зет.

— Ех, другарю началник от КАТ, така значи? Все пак не сте наказали нарушителя — шеговито го упреква съседът му.

— Как да не съм наказал? При Шереметиево настигнахме един „Москвич“. Мигачът му светеше без нужда. Шофьорът също бързаше за летището. И него, другаря Логов Игор Олегович, както пишеше в книжката, аз наказах.

И подполковникът хитро се усмихна.

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 2 от 1970 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.